

תולדות האומנות והבנתה

הוראות

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	-	התבוננות ביצירות אומנות	-	(14x2)	-	28 נקודות
פרק שני	-	נקודות מוצא	-	(18x3)	-	54 נקודות
פרק שלישי	-	אומנות בהקשרים שונים	-	(18x1)	-	18 נקודות
פרק רביעי	-	העמקה בתקופה או בנושא	-	סך הכול	-	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות:

1. מן הפרקים השני והשלישי יש לענות על שלוש שאלות סך הכול – מכל פרק על שאלה אחת לפחות.
2. סך כל השאלות שעליהן יש לענות בבחינה זו הוא שש.
3. אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.
3. כדי לענות על שאלות 11 ו-12 על התלמידים לצרף למבחן שני תצלומי צבע של היצירות.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – התבוננות ביצירות אומנות (28 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1–4 (לכל שאלה – 14 נקודות).

1. הדפס – תחריט

התבוננו בהדפס שבנספח לשאלה 1: **שניים**, אביטל כנעני, 2023 (תמונה 1).

- א. תארו את היצירה. בססו את תשובתכם על **שניים** מן האמצעים האומנותיים האלה: צבעוניות, קומפוזיציה, צורות, תנועה, ניגוד, שקיפות/אטימות. (6 נקודות)
- ב. הציעו שם ליצירה, והסבירו מדוע בחרתם דווקא בשם זה. בססו את תשובתכם על אמצעי אומנותי **אחד** מן הרשימה בסעיף א שלא התייחסתם אליו קודם. (8 נקודות)

2. צילום

התבוננו בתצלום שבנספח לשאלה 2: **ליתאי ותוכי**, מיכל חלבין, 2020 (תמונה 2).

- א. תארו את התצלום. בססו את תשובתכם על **שניים** מן האמצעים האומנותיים האלה: תאורה, סימטריה/אסימטריה, תנועה/סטטיות, קומפוזיציה, צבעוניות. (6 נקודות)
- ב. הסבירו אילו תחושות התצלום מעורר בכם. בססו את תשובתכם על אמצעי אומנותי **אחד** מן הרשימה בסעיף א שלא התייחסתם אליו קודם. (8 נקודות)

3. פיסול ומיצב

התבוננו בתצלום שבנספח לשאלה 3, שבו נראה המיצב: **Staircase – III (גרם מדרגות – III)**, דו הו סו (Do Ho Suh), 2010 (תמונה 3).

- א. תארו את היצירה. בססו את תשובתכם על **שניים** מן האמצעים האומנותיים האלה: צבעוניות, גודל, חלל ומסה, אשליית נפח, נקודת מבט. (6 נקודות)
- ב. הסבירו אילו תחושות היצירה מעוררת בכם, וכיצד השימוש בחומר משפיע על תחושות אלה. (8 נקודות)

4. אדריכלות

התבוננו בתצלומים שבנספח לשאלה 4, שבהם נראה **מרכז הכנסים וואהל** שבאוניברסיטת בר-אילן.

את המבנה תכנן האדריכל דניאל ליבסקינד, והוא נחנך בשנת 2005 (תמונות 4–7).

- א. תארו את המבנה. בססו את תשובתכם על **שניים** מן האמצעים האומנותיים האלה: צורה, סימטריה/אסימטריה, מסה, חומר, מרקם (טקסטורה), מקצב. (6 נקודות)
- ב. המבנים שדניאל ליבסקינד מתכנן מתאפיינים בצורניות יוצאת דופן. לדעתכם, מה האדריכל מבקש לבטא באמצעות עיצוב ייחודי זה של מרכז הכנסים? בססו את תשובתכם על אמצעי אומנותי **אחד** מן הרשימה בסעיף א שלא התייחסתם אליו קודם. (8 נקודות)

פרק שני – נקודות מוצא

- שימו לב:**
- מן הפרקים השני והשלישי יש לענות על שלוש שאלות סך הכול – מכל פרק על שאלה אחת לפחות (לכל שאלה – 18 נקודות; סך הכול – 54 נקודות).
 - אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

5. תיאור וייצוג המציאות באומנות החזותית: בין ריאליזם להפשטה

- לאומנות דרכי התבוננות שונות במציאות.
- א. בחרו ביצירה אחת מן התקופה המודרנית או הפוסט-מודרנית או העכשווית. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. (7 נקודות)
- ב. הסבירו באיזה אופן האומן מתאר את המציאות ביצירה שבחרתם, והדגמו את תשובתכם באמצעות שני אמצעים אומנותיים. (11 נקודות)

6. יצירה "אומן-חברה": יחסי אומן-חברה: התגייסות למען מחאה

- א. בחרו ביצירת וידאו או ארט או צילום המבטאת מחאה. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. (7 נקודות)
- ב. מהי המחאה שבאה לידי ביטוי ביצירה זו?
- בחרו בשניים מן האמצעים האומנותיים האלה: עריכה, סאונד (צליל רקע), זווית צילום, פוקוס, ניגודיות, זום, והסבירו כיצד השתמש האומן בכל אחד משני האמצעים שבחרתם כדי להביע מחאה. (11 נקודות)

7. יצירה "אומן-חברה": יחסי אומן-מקום, יחסי אומן-זהות: זהות מגדרית

- יצירות אומנות רבות עוסקות בסוגיות הקשורות למגדר ולזהות מגדרית מנקודות מבט שונות.
- א. בחרו ביצירה אחת העוסקת בסוגיה מגדרית. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד נושא המגדר בא לידי ביטוי ביצירה זו. (9 נקודות)
- ב. ציינו שני אמצעים אומנותיים שנעשה בהם שימוש ביצירה שבחרתם, והסבירו כיצד כל אחד מהם תורם להבנת הסוגיה המגדרית. (9 נקודות)

8. מסורת וחדשנות: שינויים בשפת האומנות – הרחבת שפת האומנות, דרכי הבעה חדשות

- מאז תחילת המאה ה-20 ועד היום הרחיבו אומנים את שפת האומנות וטשטשו את הגבולות בין תחומי היצירה. הם השתמשו בטכנולוגיות ובחומרים חדשים, שילבו בין מדיומים, ולעיתים הפכו את חלל התצוגה ואת הצופה לחלק מן היצירה עצמה.
- א. בחרו ביצירת אומנות מודרנית או פוסט-מודרנית או עכשווית שניכרים בה הרחבה וחדוש של שפת האומנות או שינוי ביחסי אומן-יצירה-צופה. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. (7 נקודות)
- ב. הסבירו כיצד דרכי הבעה החדשות (חומרים, מדיום, שילוב של הצופה והמרחב) תורמות להבנת הרעיון המרכזי של היצירה. התבססו בתשובתכם על שני אמצעים אומנותיים. (11 נקודות)

פרק שלישי – אומנות בהקשרים שונים

- **שימו לב:** מן הפרקים השני והשלישי יש לענות על שלוש שאלות סך הכול – מכל פרק על שאלה אחת לפחות (לכל שאלה – 18 נקודות; סך הכול – 54 נקודות).
- אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

9. מאמרים

במסגרת לימודי האומנות קראתם אחד מן המאמרים האלה:

- "סקסיזם, מיליטריזם ושדה האמנות הישראלי: התקבלותה של ביאנקה אשל-גרשוני", מאת איילת כרמי.
 - "יציאת מצרים של זויה צ'רקסקי", מאת סבינה שביד.
- א. בחרו ביצירה אחת המוזכרת במאמר שקראתם. תארו את היצירה בקצרה, והסבירו מה האומנות מבקשת לבטא באמצעותה בנוגע לעולמה או לחברה שבה היא חיה. (8 נקודות)
- ב. ציינו מקור השפעה אחד (כמו מסורת אומנותית, תרבותית או חברתית) הנדון במאמר ובא לידי ביטוי ביצירה שבחרתם. הסבירו כיצד האומנות משלבת אותו או מפרשת אותו ביצירה. (10 נקודות)

10. ביקור בתערוכה

- א. בחרו בתערוכה שביקרתם בה במסגרת לימודי האומנות. ציינו את שם התערוכה, את הנושא שלה והיכן הוצגה. תארו את התערוכה בקצרה. בתיאורכם התייחסו לשניים מן ההיבטים האלה: חלל התצוגה, תאורה, מיקום היצירות בחלל, גובה ההצבה, מסלול הצפייה, המרחק מן הצופה, רקע/צבע הקירות. (8 נקודות)
- ב. בחרו ביצירה אחת מן התערוכה. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד אחד מן ההיבטים שתוארו בסעיף א משפיע על הפרשנות שלכם ליצירה או על ההתרשמות שלכם ממנה. (10 נקודות)

11. דיאלוג עם אומן

- אם בחרתם לענות על שאלה זו, יש לצרף תצלום של היצירה שיצרתם בשיעורי האומנות.
- א. בסדנת האומנות יצרתם את העבודה "דיאלוג עם אומן". ציינו את שם האומן שבחרתם, ותארו בקצרה שתי יצירות שלו. בתיאורכם התייחסו לנושא של כל יצירה ולדרך המבע (הסגנון) שלה. (8 נקודות)
- ב. בחרו ביצירה נוספת של אומן זה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד יצירה זו השפיעה על היצירה שלכם. בתשובתכם התייחסו לרעיון המרכזי של היצירה שלכם ולדמיון או לשוני בינה ובין היצירה של האומן בדרך המבע (הסגנון) ובמדיום. (10 נקודות)

12. אוצרות

- אם בחרתם לענות על שאלה זו, יש לצרף תצלום של התערוכה שאצרתם (מקט/דגם/חלל אמיתי/חלל וירטואלי).
- א. בסדנת האומנות אצרתם תערוכה. ציינו את שם התערוכה ואת הנושא המרכזי שלה. בחרו בשלוש יצירות מן התערוכה והסבירו את הקשר שלהן לנושא של התערוכה. (9 נקודות)
- ב. תארו את החלל שבחרתם להציג בו את התערוכה, והסבירו כיצד אופן עיצוב החלל משפיע על חוויית הצופה המבקר בתערוכה. (9 נקודות)

פרק רביעי – העמקה בתקופה או בנושא (18 נקודות)

בפרק זה חמישה נושאים:

א. אומנות קלאסית ב. אומנות הרנסנס ג. אומנות הבארוק ד. אומנות יהודית – תרבות חזותית ה. אומנות האסלאם
יש לבחור בנושא שלמדתם עליו בהעמקה, ולענות על אחת מן השאלות בנושא זה.

א. אומנות קלאסית – יוון ורומא בעת העתיקה

אם בחרתם בנושא זה, ענו על אחת מן השאלות 13–15 (18 נקודות).

שימו לב: אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

13. א. בחרו ביצירה אחת מתחום האומנות אן האדריכלות מן התקופה ההלניסטית (323 לפני הספירה – 31 לפני הספירה).
ציינו את שם היצירה (אם ידוע) ואת מיקומה, ותארו אותה בקצרה. (7 נקודות)
ב. ציינו והסבירו שנ מאפיינים של האומנות ההלניסטית הבאים לידי ביטוי ביצירה שבחרתם. (11 נקודות)
14. א. הסבירו מהו קונטרפוסטו (באיטלקית Contrapposto) בפיסול היווני. (7 נקודות)
ב. בחרו בפסל מן האומנות היוונית אן הרומית שנעשה בו שימוש בקונטרפוסטו.
ציינו את שם הפסל ואת שם היוצר (אם ידוע), ותארו את הפסל בקצרה. הסבירו איזו תחושה מעורר השימוש בקונטרפוסטו בפסל זה. (11 נקודות)
15. א. בחרו ביצירה אחת מתחום האומנות אן האדריכלות המודרנית אן הפוסט־מודרנית אן העכשווית המצטטת אן המשלבת אלמנט שמקורו באומנות העת העתיקה (יוון אן רומא). ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. (7 נקודות)
ב. הסבירו מהו האלמנט המצוטט אן המשולב ביצירה שבחרתם, ומהי המשמעות שלו ביצירה זו. (11 נקודות)

ב. אומנות הרנסנס

אם בחרתם בנושא זה, ענו על אחת מן השאלות 16–18 (18 נקודות).

שימו לב: אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

16. "התיאור הנכון" הוא אחד מעקרונות הרנסנס.
- א. הסבירו מהו "התיאור הנכון". בתשובתכם התייחסו למושגים פרופורציה ופרספקטיבה. (7 נקודות)
- ב. בחרו ביצירת אומנות אחת מתקופת הרנסנס שבה "התיאור הנכון" בא לידי ביטוי. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד המושגים פרופורציה ופרספקטיבה באים לידי ביטוי ביצירה זו. (11 נקודות)
17. א. בחרו ביצירה אחת מתחום האומנות אן האדריכלות מתקופת הרנסנס שיש בה ביטוי ליישום של חידוש אן של גילוי מדעי. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. (7 נקודות)
- ב. הסבירו מהו החידוש אן הגילוי המדעי שבא לידי ביטוי ביצירה שבחרתם, ובאיזה עיקרון מרכזי של תקופת הרנסנס הוא קשור אן תומך. (11 נקודות)
18. א. בחרו ביצירת אומנות אחת מתקופת הרנסנס שמוצג בה דיוקן. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. ציינו מאפיין אחד של תקופת הרנסנס הבא לידי ביטוי באופן הצגת הדיוקן. (8 נקודות)
- ב. בחרו ביצירה אחת מן האומנות המודרנית אן הפוסט־מודרנית אן העכשווית שמוצג בה דיוקן. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. ציינו נקודת דמיון אחת ונקודת שוני אחת בינה ובין היצירה שבחרתם בסעיף א. בתשובתכם התבססו על שני אמצעים אומנותיים. (10 נקודות)

ג. אומנות הבארוק

אם בחרתם בנושא זה, ענו על אחת מן השאלות 19 – 21 (18 נקודות).

שימו לב: אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

19. **א.** הסבירו את משמעות המונח בארוק.
ב. ציינו ותארו שני מאפיינים מרכזיים של אומנות הבארוק, והסבירו כיצד הם מבטאים את רוח התקופה. (10 נקודות)
- ב.** בחרו ביצירה אחת מתחום האומנות אן האדריכלות מתקופת הבארוק. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד אחד מן המאפיינים שתיארתם בסעיף א בא לידי ביטוי ביצירה זו. (8 נקודות)
20. **א.** הסבירו את משמעות המושג "ואניטאס" (vanitas), וכיצד הוא משקף את רוח תקופת הבארוק. (9 נקודות)
ב. בחרו ביצירה אחת מתקופת הבארוק העוסקת בנושא הוואניטאס. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד הסמלים החזותיים ביצירה זו מבטאים את המושג "ואניטאס". (9 נקודות)
21. **א.** בחרו ביצירה אחת מתקופת הבארוק שמוצג בה דיוקן. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. ציינו מאפיין אחד של תקופת הבארוק הבא לידי ביטוי באופן הצגת הדיוקן. (9 נקודות)
ב. הסבירו כיצד הדימויים החזותיים והאופן שבו הדמות מוצגת בדיוקן מבטאים את תפיסת הכוח, הסמכות והפאר המאפיינים את אומנות הבארוק. (9 נקודות)

ד. אומנות יהודית – תרבות חזותית

אם בחרתם בנושא זה, ענו על אחת מן השאלות 22–24 (18 נקודות).

שימו לב: אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

22. הניסיון להגדיר מהי "אומנות יהודית" מעורר קשיים ושאלות.

א. הציגו שני קשיים בהגדרת המושג "אומנות יהודית". (9 נקודות)

ב. בחרו ביצירת אומנות אחת הנקשרת לאומנות יהודית. ציינו את שם האומן (אם ידוע) ואת שם היצירה, ותארו אותה

בקצרה. הסבירו כיצד אחד מן הקשיים שהצגתם בסעיף א בא לידי ביטוי ביצירה זו. (9 נקודות)

23. א. בחרו במבנה עתיק, מודרני אנ עכשווי מן האדריכלות היהודית. ציינו את מיקומו ואת תקופת בנייתו, ותארו בקצרה

את המבנה ואת תפקידו הדתי אנ הקהילתי. (8 נקודות)

ב. תארו שני מאפיינים אדריכליים של המבנה שבחרתם, והסבירו כיצד כל אחד מהם משקף צורך דתי אנ חברתי של הקהילה

שבנתה אותו. (10 נקודות)

24. ביהדות מושג היופי קשור לעיתים קרובות לערכים רוחניים ומוסריים.

א. הסבירו את הגישה היהודית למושג היופי. בתשובתכם התייחסו להבדל בין יופי חיצוני ובין יופי פנימי. (9 נקודות)

ב. בחרו ביצירה אחת מן האומנות היהודית (ארון קודש, כתובה, חנוכייה, מנורה, כתבי יד, ציור וכדומה). ציינו את

שם האומן (אם ידוע) ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד היצירה מבטאת את מושג היופי ביהדות.

בתשובתכם התייחסו לחומרים, לעיטורים ולסמלים שביצירה זו. (9 נקודות)

ה. אומנות האסלאם

אם בחרתם בנושא זה, ענו על אחת מן השאלות 25–27 (18 נקודות).

שימו לב: אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

25. **א.** תארו את מבנה המסגד באדריכלות האסלאמית. בתשובתכם התייחסו לשני מרכיבים אדריכליים עיקריים ולתפקידם במבנה. (9 נקודות)
- ב.** בחרו באחד מן המרכיבים שציינתם בסעיף א. הסבירו מאילו מסורות אדריכליות אנ תרבותיות התפתח מרכיב זה, וכיצד מסורות אלה השפיעו על צורתו ועל עיצובו במסגד. (9 נקודות)
26. **א.** הסבירו כיצד הקשר בין הכתב הערבי ובין עקרונות האמונה המוסלמית בא לידי ביטוי באומנות האסלאם. (10 נקודות)
- ב.** בחרו ביצירה אחת מתחום האומנות האסלאמית שמשולב בה כתב. ציינו את שם היצירה (אם ידוע), ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד הכתב משתלב ביצירה זו, ומהו תפקידו. (8 נקודות)
27. **א.** בחרו ביצירה אחת מתחום האומנות אנ האדריכלות המודרנית או הפוסט־מודרנית או העכשווית המצטטת אנ המשלבת אלמנט שמקורו באומנות האסלאם. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. (8 נקודות)
- ב.** הסבירו מהו האלמנט מאומנות האסלאם המצוטט אנ המשולב ביצירה שבחרתם, ומהי המשמעות שלו ביצירה זו. (10 נקודות)

בהצלחה!

נספח לשאלה 1

תמונה 1 – אביטל כנעני, שניים, תחריט אקוויטינטה, 61x31 ס"מ, מ, 2023.
(כל הזכויות שמורות לאביטל כנעני. צילום: יובל חי)

נספח לשאלה 2

תמונה 2 – מיכל חלבין, ליתאי ותוכי, תצלום, 40x40 ס"מ, מ, 2020.
(כל הזכויות שמורות למיכל חלבין)

נספח לשאלה 3

תמונה 3 – דו הו סו (Do Ho Suh), Staircase – III (גרם מדרגות – III), פוליאסטר ונירוסטה, 3.5×10×13 מ', 2010.
(צילום: Egghead06)

נספח לשאלה 4

תמונה 4 – מרכז הכנסים וואהל, אוניברסיטת בר־אילן, בתכנון האדריכל דניאל ליבסקינד, כ־3,500 מטרים רבועים, בטון, מתכת, זכוכית, חיפוי – לוחות אלומיניום מוזהבים, 2005. (צילום: BitterBredt)

המשך נספח לשאלה 4

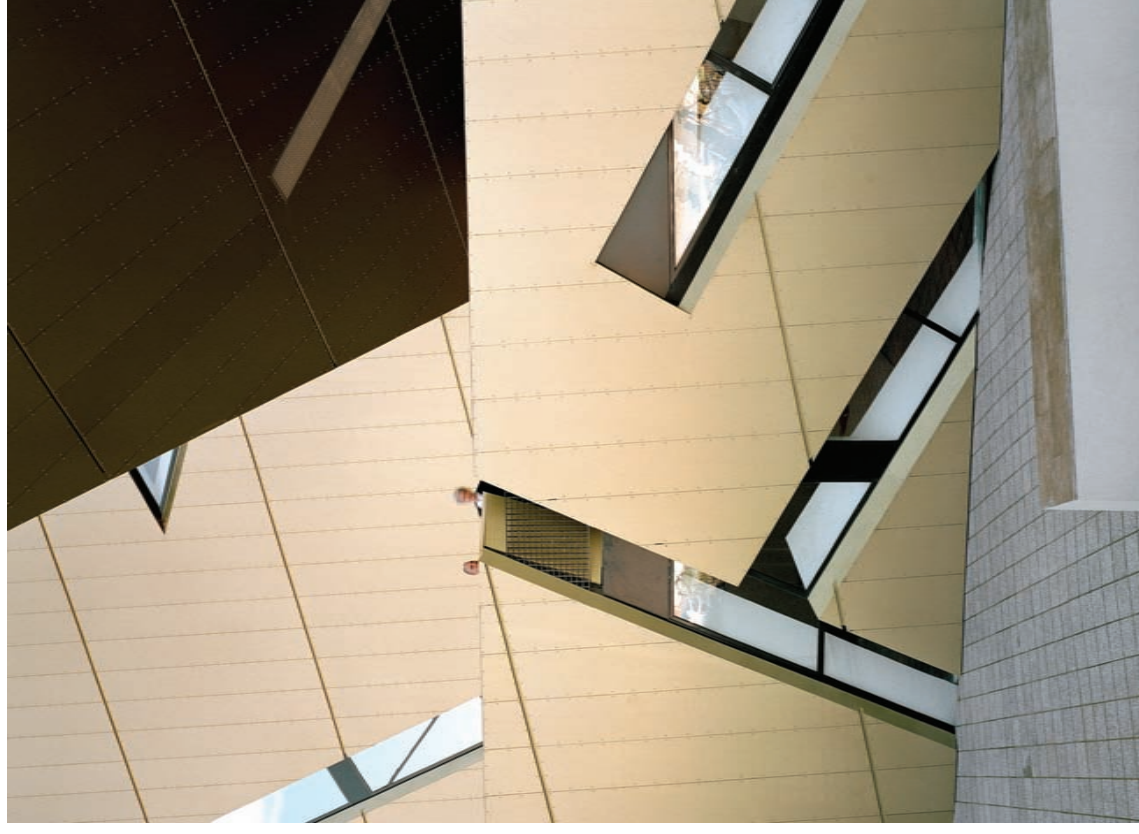

תמונה 5 – מרכז הכנסים וואהל, אוניברסיטת בר־אילן, בתכנון האדריכל דניאל ליבסקינד, כ־3,500 מטרים רבועים, בטון, מתכת, זכוכית, חיפוי – לוחות אלומיניום מוזהבים, 2005. (צילום: BitterBredt)

המשך נספח לשאלה 4

תמונה 7 – מרכז הכנסים וואהל, אוניברסיטת בר-אילן, בתכנון האדריכל דניאל ליבסקינד,
כ-3,500 מטרים רבועים, בטון, מתכת, זכוכית, חיפוי – לוחות אלומיניום מוזהבים, 2005.
(צילום: BitterBredt)

תמונה 6 – מרכז הכנסים וואהל, אוניברסיטת בר-אילן, בתכנון האדריכל דניאל ליבסקינד,
כ-3,500 מטרים רבועים, בטון, מתכת, זכוכית, חיפוי – לוחות אלומיניום מוזהבים, 2005.
(צילום: BitterBredt)